

A stack of several books is visible on the left side of the page, slightly out of focus. The books are stacked vertically, with their spines and pages visible. The top book is the most prominent, showing its cover and pages. The stack extends down to the bottom of the page.

ŮCMFF

**Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave
Filozofická fakulta**

**Interdisciplinárna
doktorandská
konferencia**

LOQUERE

IV.

29. apríla 2022

Zborník abstraktov

Trnava 2022

**Interdisciplinárna doktorandská konferencia
LOQUERE IV.**

**Katedra etnológie a mimoeurópskych štúdií
Katedra filozofie a aplikovanej filozofie
Katedra psychológie
Katedra rusistiky**

© Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave

© Autori jednotlivých abstraktov

Zostavovateľ:

Mgr. Michaela Grznárová

Mgr. Ondrej Hriadel

Mgr. Dominika Kochanová

Mgr. Tamara Mujkošová

Návrh obálky: Mgr. Laura Vasiliauskaitė

Texty neprešli jazykovou korektúrou.

Vydala Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave, 2022

Vydanie prvé

ISBN 978-80-572-0244-8

Obsah

Sekcia etnológie a mimoeurópskych štúdií

Slováci v Kanade – minulosť a prítomnosť 6

Mgr. Michaela Grznárová

Problematika interpretácie rodových rozdielov v ľudových rozprávkach..... 8

Mgr. Diana Hurbanová

Regionálne jazyky ako fenomén (Kašubčina a goralčina ako regionálne jazyky: komparatívny pohľad) 10

Mgr. Barbora Sekerášová

Hlavné atribúty etnografie v stredobyzantskej spisbe 12

Mgr. Filip Schneider

Vplyv súčasných islamských reforiem na tradičné aspekty v okrese Chagga Hai v severovýchodnej Tanzánii.....14

Mgr. Hija A. Urassa

Slovenské a litovské jarné obyčaje..... 16

Mgr. Laura Vasiliauskaitė

Sekcia filozofie a aplikovanej filozofie

Naliehavosť morálneho biovylepšenia..... 19

Mgr. Tomáš Gašpar

Metódy hlbokého učenia a biologická plauzibilita.....21

Mgr. Ondrej Hriadel

Komparácia ako problém v komparatívnej filozofii 23

Mgr. Katarína Dženisa Rajtíková

Analýza argumentu ľudskej dôstojnosti v kontexte editovania ľudských génov ...25

Mgr. Kristián Valachovič

Sekcia psychológie

Analýza osobnej pohody a rodinnej spokojnosti žiakov základných škôl počas pandémie COVID-19.....28

Mgr. Dominika Kochanová – Mgr. Lucia Gažovičová

Alkoholové správanie a depresia u dospeljej populácie pracujúcej z domu..... 30

Mgr. Dominika Minárová – Mgr. Patrícia Šomodiová

Sekcia rusistiky

F. M. Dostojevskij optikou Freudovej psychoanalýzy 33

Mgr. Patrik Lekeš

Používanie lingvokulturém s odkazom na kinematografiu v novinových titulkoch ruských, slovenských a českých internetových periodík.....35

Mgr. Tamara Mujkošová

Sekcia etnológie a mimoeurópskych štúdií

Slováci v Kanade – minulosť a prítomnosť

Slovaks in Canada – history and present time

Mgr. Michaela Grznárová

Abstrakt

V dôsledku hromadného vystáhovalectva Slovákov v rámci migračných pohybov vo svete na prelome 19. a 20. storočia, ktoré sa v procese sociálneho vystáhovalectva a politickej či náboženskej emigrácie sformovali v jednotlivých krajinách zostalo za hranicami našej krajiny žiť mnoho Slovákov, ktorí tvoria neoddeliteľnú súčasť našich národných dejín. Za viac ako stopäťdesiat rokov prekonalí Slováci v Amerike v dôsledku procesov akulturácie a asimilácie viaceré zmeny týkajúce sa spôsobu života a ich kultúry. Príspevok predstavuje parciálnu časť mojej dizertačnej práce (s názvom Slováci v Amerike – súčasné identifikačné, kultúrotvorné a revitalizačné procesy), jeho cieľom je analyzovať príčiny a okolnosti migrácie Slovákov do Kanady, ktorá pozostáva z viacerých prúdov a vln a svojím spôsobom v zmenených formách pretrváva dodnes. Príspevok nazerá na riešený problém najmä z hľadiska aktuálnosti témy, nakoľko počet Slovákov žijúcich v zámorí (a nielen tam) dlhodobo klesá, v dôsledku čoho sa oslabuje vedomie slovenskej príslušnosti, čo vedie okrem iného aj k strate etnicity či identity (etnickej, náboženskej, kultúrnej), ktorá predstavuje jednu z kľúčových oblastí pri výskume minoritnej kultúry.

Kľúčové slová: vystáhovalectvo, etnicita, identita, minoritná kultúra, Slováci v Kanade

Abstract

As a result of the mass emigration of Slovaks in the context of migratory movements in the world at the turn of the 19th and 20th centuries, which formed in the process of social emigration and political or religious emigration, many Slovaks remained outside our country, but still belong to Slovak national history. In more than one hundred and fifty years, Slovaks living abroad have undergone several changes in their way of life and culture as a result of acculturation and assimilation processes. The paper represents a partial part of my dissertation thesis (Slovaks in America - current identification, cultural-forming and revitalization processes) focused on to clarify the causes and circumstances of the migration of Slovaks to Canada, which consists of several periods and waves and in a various way in different forms it's ongoing to this day. The paper looks at the problem solved mainly in terms of the importance and topicality of the topic as the number of people living overseas (and not only there) reporting to Slovaks is constantly decreasing, thereby undermining their consciousness of Slovak affiliation, which leads, among other things, to the loss of ethnicity or identity (ethnic, religious, cultural), which is a key area in the research of minority culture.

Keywords: emigration, ethnicity, identity, minority culture, Slovaks in Canada

Kontaktné údaje

Mgr. Michaela Grznárová

Katedra etnológie a mimoeurópskych štúdií, Filozofická fakulta

Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave

grznarova2@ucm.sk

Problematika interpretácie rodových rozdielov v ľudových rozprávkach

The issue of interpretation of gender differences in folk tales

Mgr. Diana Hurbanová

Abstrakt

Štúdia je zameraná na problematiku interpretácie rozprávok v súvislosti s reflektovaním rodových rozdielov v nich zobrazených. Cieľom bolo analyzovať to, akým spôsobom sú v čarodejných rozprávkach prezentovaní mužskí a ženski protagonisti, pričom sa opieram o výklad encyklopédie The Greenwood Encyclopedia of Folktales and Fairy Tales, ktorá narába s vybranými heslami postáv rozprávok s akcentom na feministickú antropológiu. Jednotlivé výklady hesiel následne konfrontujem s koncepciou mytologickej školy, podľa ktorej rozprávky reflektujú archaické predstavy. Zaoberám sa aj tézami o procese transformácie pôvodného rituálu na mýtus, ktorý sa v poslednom štádiu mení na rozprávku. V príspevku upozorňujem aj na zobrazenie rituálov prechodu v čarodejných rozprávkach, najmä na liminálnu fázu a jej priestor, kde sa snažím objasniť napríklad problematiku izolácie, zákazov či trestania hrdinov. V nasledujúcej časti v krátkosti analyzujem vplyv rozprávačov a ich naratívnych stratégií, ako aj proces zberateľskej činnosti samotných zberateľov rozprávok, ktorý sa tiež podieľal na odzrkadlení rodových rozdielov a „stereotypných“, či skôr k relatívne ustálených opisov jednotlivých typov postáv. Touto prácou som chcela poukázať na možné nepresnosti, ku ktorým môže dôjsť počas interpretácie rozprávok, kde je nutné prihliadať aj na kultúrno-historické pozadie, na základe ktorého sa rozprávky kreovali.

Kľúčové slová: ľudová rozprávka, čarodejná rozprávka, rodové rozdiely, mytologická škola, feministická antropológia, rituály prechodu

Abstract

The study focuses on the issue of interpretation of fairy tales in connection with the reflection of gender differences depicted in them. The aim was to analyze the way in which the male and female protagonists are presented in the tales of magic, drawing on the interpretation of The Greenwood Encyclopedia of Folktales and Fairy Tales, which deals with selected entries of fairy tale characters with an emphasis on feminist anthropology. Individual interpretations of the entries are confronted with the concept of the mythological school, according to which fairy tales reflect archaic ideas. I also deal with theses about the process of transformation of the original ritual into a myth, which in the last stage turned into a fairy tale. The article also draws attention to the depiction of the rite of passage of tales of magic, especially the liminal phase and its space, where I try to clarify, for example, the issue of isolation, prohibitions or punishment of heroes. In the following section, I briefly analyze the influence of storytellers and their narrative strategies, as well as the collecting process of fairy tale collectors themselves, which also contributed to the reflection of gender differences and "stereotypical" or rather stable descriptions of individual types of characters. With this study, I wanted to point out the possible inaccuracies that may occur during the interpretation of fairy tales, where it is necessary to take into account the cultural and historical background, on the basis of which the fairy tales were created.

Keywords: folk tale, tales of magic, gender differences, mythological school, feminist anthropology, rituals of transition

Kontaktné údaje

Mgr. Diana Hurbanová

Katedra etnológie a mimoeurópskych štúdií, Filozofická fakulta

Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave

hurbanova1@ucm.sk

Regionálne jazyky ako fenomén (Kašubčina a goralčina ako regionálne jazyky: komparatívny pohľad)

Regional languages as a phenomenon (Kashubian and Goral dialect as regional languages: a comparative view)

Mgr. Barbora Sekerášová

Abstrakt

Donedávna bol v rámci problematiky etnicko-jazykových skupín dôraz kladený na etnicitu, no v posledných rokoch sa tento dôraz začal klásť na jazyk. S tým úzko súvisí fenomén regionálnych jazykov, ktoré donedávna zastávali skôr pozíciu nárečí alebo sa nachádzali na pomedzí dialektu a samostatného jazyka. Jasne vymedziť hranice medzi dialektom a jazykom je častokrát komplikované. Väčšinou za „regionálne jazyky“ bývajú označované výrazné lokálne subvarianty alebo subdialekty niektorých štátnych jazykov, ktoré sa v súčasnosti usilujú o oficiálne uznanie. V Európe nachádzame desiatky jazykov, ktoré by sme mohli zaradiť do kategórie „regionálnych“. Príspevok je zameraný na goralčinu, ktorá sa nachádza na pomedzí nárečia/dialektu a samostatného jazyka. Tá do dnešnej doby nepreukázala jednoznačné úsilie o oficiálne uznanie alebo o iné možnosti rozvíjania. V príspevku sa budem zaoberať tým, či goralčina, ako jazyk Goralov na hornej Orave, disponuje potenciálom zaradiť sa do kategórie regionálnych jazykov. Cieľom príspevku bude poukázať na vhodné emancipačné stratégie regionálnych jazykov (kašubčina, latgalčina) a následne ich komparovať so spoločnými znakmi a ambíciami, ktoré je možné nájsť u Goralov.

Kľúčové slová: regionálne jazyky, Goralí, etnojazyková situácia, kašubčina, latgalčina

Abstract

Until quite recently, the emphasis of the ethnolinguistic groups was primarily focused on ethnicity itself, but nowadays it is considered that the significance has shifted to be placed mainly on the language. Closely related to this is the phenomenon of regional languages, which used to be until now classified for more of a dialect or were considered to be somewhere in between a dialect and a separate language. Clearly defining the boundaries between dialect and language is often very complicated. Significant local subvariants or subdialects of some state languages, which are currently seeking official recognition, are usually referred to as "regional languages". There are dozens of European languages/dialects which could be classified as "regional languages". The paper particularly focuses on the Goral dialect, which is classified to be in the category between the dialect and a separate language. To this date, the Goral dialect has not demonstrated a clear effort to its official recognition or other development opportunities. In this paper, I will analyze whether this dialect, as the language of the Gorals in the Upper Orava region, has the potential to be included in the category of regional languages. The main aim is to point out suitable emancipation strategies of regional languages (Kashubian, Latgalian) and then compare them with the common features and ambitions that can be found in the Goral dialect.

Keywords: regional languages, Gorals, ethnolinguistic situation, Kashubian, Latgalia

Kontaktné údaje

Mgr. Barbora Sekerášová

Katedra etnológie a mimoeurópskych štúdií, Filozofická fakulta

Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave

sekerasova1@ucm.sk

Hlavné atribúty etnografie v stredobyzantskej spisbe

The main characteristics of ethnography in Middle-Byzantine writings

Mgr. Filip Schneider

Abstrakt

Literárne národy staroveku ako boli Gréci a Rimania nám zanechali v rámci rôznorodej spisby aj opisy národov a etník, s ktorými prichádzali do kontaktu. Etnografická deskripcia „tých druhých“ však netvorila samostatný literárny druh, ale bola zahrnutá v iných žánroch, akým je historiografia. Historici ako Hérodotos, Tacitus alebo Prokopios nám tak zanechali záznamy o rozličných národoch, ktoré v tej dobe zaujali ich pozornosť. Vďaka tomu máme k dispozícii etnografické opisy etník, akými boli Skýti, Germáni či Slovania. Kríza 7. storočia významne ovplyvnila etnografiu a celkovo literárnu spisbu Rímskej ríše. Aj keď v 9. storočí nastáva obroda literatúry (medzi inými aj historiografie), úpadok etnografie oproti obdobiu antiky je očividný. Namiesto rozsiahlych opisov vkladali autori prevažne menšie narážky o cudzích národoch. Etnografia teda nevymizla, iba sa modifikovala. Príspevok si kladie za cieľ poukázať na charakteristické črty etnografie v stredobyzantskom období. Zreteľ sa kladie najmä na obdobie 10. storočia, ktoré bolo zásadné vo vývoji byzantskej literatúry. Cez vybrané príklady sa pokúsim priblížiť dôvody pre zobrazenie jednotlivých etník.

Kľúčové slová: Byzancia, etnografia, byzantská spisba, stredovek

Abstract

Literary people of antiquity, such as Greeks and Romans, left behind within their vast writings also descriptions of nations and ethnic groups they encountered. However, the literary descriptions of “Others” did not establish a new literary type, but rather was included in other genres such as historiography. Thus, historians like Herodotus, Thucydides or Procopius left us information about various nations that picked their attention. Because of that, we got ethnographic descriptions of peoples such as Scythians, Germans, or Slavs available. The seventh century crisis significantly affected ethnography and literary writings of the Roman Empire in general. Although a revival of literature (historiography included) took its place in the ninth century, the decline of ethnography in comparison with antiquity is evident. The authors rather inserted minor hints concerning foreign peoples instead of vast descriptions. Ethnography, thus, did not vanish, it was rather modified. The goal of the paper is to point on basic features of ethnography in the Middle-Byzantine period. Attention is paid onto tenth century, a period very essential for the development of Byzantine literature. Through examples, I will try to bring in the reasons for the depiction of each of the peoples.

Keywords: Byzantium, ethnography, byzantine writings, Middle-Ages

Kontaktné údaje

Mgr. Filip Schneider

Katedra etnológie a mimoeurópskych štúdií, Filozofická fakulta

Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave

filip.schneider@gmail.com

**Vplyv súčasných islamských reforiem na tradičné aspekty v okrese
Chagga Hai v severovýchodnej Tanzánii**

**Influence of Contemporary Islamic Reforms on Traditional Aspects
among the Chagga of Hai District in North Eastern Tanzania**

Mgr. Hija A. Urassa

Abstrakt

Súčasnú islamské reformy v podobe mnohých zákazov a povinností majú dopad na každodenný život moslimov. V dôsledku tohto procesu boli niektoré z afrických tradičných prvkov považované za neislamské. Zatiaľ, čo niektorí moslimovia upustili od svojich tradičných praktík, iní vyvinuli nové spôsoby, ako sa venovať islamským aj africkým tradíciám. Cieľom príspevku je preskúmať vplyv súčasných islamských reforiem na niektoré z tradičných prvkov moslimov etnickej skupiny Chagga v oblasti Hai v severovýchodnej Tanzánii. Príspevok je zameraný na vnímanie a modalitu praktizovania islamu a tradičných aspektov. Štúdia je podložená nie len etnografickým terénnym výskumom realizovaným v rokoch 2020 a 2021 v okrese Hai prostredníctvom pološtruktúrovaných rozhovorov, zúčastnených pozorovaní, vyhotovením zvukových nahrávok a zberom písomných dokumentov, ale aj ďalšími zdrojmi z odborných monografií a vedeckých časopisov. Príspevok je založený na argumente, že hodnota, ktorú komunita spája s africkými tradíciami, formuje reakciu jednotlivcov na islamské učenie proti neislamským tradičným praktíkám.

Kľúčové slová: Islamské reformy, africké tradície, Chagga, moslimovia

Abstract

The spread of contemporary Islamic reforms inculcated Islamic prohibitions and obligations in the Muslims daily practices. In this process, some of the long held African traditional aspects were regarded as un-Islamic. Whereas some Muslims individuals abandoned their traditional practices others developed new ways of attending to both Islamic and African traditions. On the basis of that understanding, this paper intends to examine the influence of contemporary Islamic reforms on some of the traditional aspects of Chagga Muslims of Hai District North Eastern Tanzania. The focus of the paper is on the perception and the modality of practicing Islam and traditional aspects. The study relies on in depth interviews, observation, audio sources and written documents collected from the ethnographic research conducted in the year 2020 and 2021 in Hai District. It also uses information from books and journal articles. The paper is built on the argument that the value attached by the community to African traditions shapes the response of individuals to the Islamic teaching against un-Islamic traditional practices.

Keywords: Islamic reforms, African Traditions, Chagga, Muslims

Kontaktné údaje

Mgr. Hija A. Urassa

Katedra etnológie a mimoeurópskych štúdií, Filozofická fakulta

Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave

Urassa2@ucm.sk

Slovenské a litovské jarné obyčaje

Slovak and Lithuanian spring customs

Mgr. Laura Vasiliauskaitė

Abstrakt

Komparácia kultúrnych aspektov Litvy a Slovenska je len ojedinelým javom. Existuje k tomu viacero dôvodov, avšak za jeden z hlavných môžeme považovať jazykové rozdiely ako aj malé množstvo historických prepojení. Okrem toho treba poznamenať, že literatúra z litovského prostredia je v slovenskom alebo českom jazyku obmedzená. V našom príspevku sa budeme zaoberať komparáciou jarných tradícií, ktoré sú aktuálne aj v súčasnosti. Sústredili sme sa najmä na hlavné obyčaje začiatku jari, za ktoré môžeme považovať na Slovensku fašiangy ako aj vynášanie Moreny. Za kulminačný sviatok ročného obdobia možno považovať Veľkú noc. Alternatívne v Litve zodpovedajúce sviatky sú Užgavenės ako začiatok jari a Velykos ako kulminácia. Porovnanie zvykov nám ukáže akú úlohu a význam zohrávajú v kultúre a tradícii obidvoch štátoch.

Kľúčové slová: Slovensko, Litva, obyčaje, Veľká noc, Fašiangy

Abstract

Comparison of Lithuanian and Slovak cultural aspects is rather rare phenomenon. There are several reasons why it is so, but one of main ones are language differences as well as small number of historical connections. Besides that, it is important to mention that literature regarding Lithuania is quite limited in Slovak and Czech languages. In this submission we will do a comparison of spring traditions which are still actual and existing nowadays. We are concentrating mostly on customs which are celebrating beginning of the spring, such as Shrovetide (sk. Fašiangy) festival as well as carrying out of Morena in Slovakia. Culmination point of this season can be considered Easter (sk. Veľká noc). Alternately in Lithuania there are corresponsive traditional holidays of Shrovetide (lt. Užgavenės) as the beginning of spring and Easter (lt. Velykos) as culmination. Comparison of those holidays will show us what kind of part they play in cultures of those two countries.

Keywords: Slovakia, Lithuania, customs, Easter, Shrovetide

Kontaktné údaje

Mgr. Laura Vasiliauskaitė

Katedra etnológie a mimoeurópskych štúdií, Filozofická fakulta

Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave

vasiliauskaite1@ucm.sk

Sekcia filozofie a aplikovanej filozofie

Naliehavosť morálneho biovylepšenia

The urgency of moral bioenhancement

Mgr. Tomáš Gašpar

Abstrakt

Za posledných 10 rokov sa v bioetike rozprúdila diskusia ohľadom morálneho vylepšovania človeka. Za otcov tejto diskusie môžeme nepochybne považovať Ingmara Perssona spolu s Julianom Savulescuom a Thomasom Dogulasa. Autori ako prví v roku 2008 publikovali štúdie, v ktorých uvažujú o potrebe biotechnologického vylepšenia morálneho charakteru človeka. Tento projekt bol neskôr rôznymi bioetikmi rozvíjaný a tiež kritizovaný. Jedným z najväčších kritikov morálneho biovylepšenia je John Harris. Cieľom nášho príspevku je analýza argumentačnej línie, ktorú môžeme sledovať v diskusií medzi spomenutými autormi. Na základe argumentácie v prospech morálneho biovylepšenia na jednej strane a v neprospech na druhej strane chceme posúdiť relevantnosť a možnosti projektu biotechnologického vylepšenia morálneho charakteru človeka. Diskusiu sme rozčlenili do troch línií. V prvej ide o zdôvodnenie naliehavej potreby morálneho biovylepšenia. V druhej sa vymedzujú spôsoby a možnosti technológií pre morálne vylepšenie a hľadajú sa relevantné charakterové vlastnosti pre morálne biovylepšenie. Tretia rovina predstavuje Harrisovu najväčšiu námietku proti morálnemu technologickému zlepšovaniu, ktorou je strata slobodnej vôle. V tomto príspevku je venovaná pozornosť najmä Perssonovej a Savulescovej snahe o zdôvodnenie urgentnej potreby morálneho zdokonalenia a Harrisovej kritike voči tejto naliehavej potrebe.

Kľúčové slová: bioetika, biotechnológie, morálka, morálne bio-technologické vylepšovanie človeka, argumentácia

Abstract

Over the last 10 years, a debate has raged in bioethics regarding the moral enhancement of human beings. Ingmar Persson, along with Julian Savulescu and Thomas Dogulas, can undoubtedly be considered the fathers of this debate. The authors were the first to publish studies in 2008 in which they consider the need for biotechnological enhancement of the moral character of human beings. This project was later developed and also criticized by various bioethicists. One of the greatest critics of moral bioenhancement is John Harris. The aim of our paper is to analyze the line of argumentation that can be traced in the debates between the aforementioned authors. On the basis of the arguments in favour of moral bioenhancement on the one hand and against it on the other hand, we want to assess the relevance and possibilities of the project of biotechnological enhancement of the moral character of human beings. We divide the discussion into three lines. The first concerns the justification of the urgent need for moral bioenhancement. The second delineates the ways and possibilities of technologies for moral enhancement and seeks relevant character traits for moral bioenhancement. The third level presents Harris's major objection to moral technological improvement, which is the loss of free will. In particular, this paper focuses on Persson and Savulescu's attempt to justify the urgent need for moral improvement and Harris's critique of this urgent need.

Keywords: bioehics, biotechnology, morality, moral bio-technological human enhancement, argumentation

Kontaktné údaje

Mgr. Tomáš Gašpar

Katedra filozofie a aplikovanej filozofie, Filozofická fakulta

Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave

gaspar.tomino@gmail.com

Metódy hlbokého učenia a biologická plauzibilita

Deep learning methods and biological plausibility

Mgr. Ondrej Hriadel

Abstrakt

Na riešenie úloh prostredníctvom hlbokého učenia (DL) sa využívajú štyri hlavné metódy – učenie s učiteľom (SL), učenie bez učiteľa (UL), ich kombinácia učenie s čiastočným dohľadom (SSL) a učenie s posilňovaním (RL). V závislosti od zvolenej metódy dokáže DL dáta z riešenej úlohy klasifikovať, zoskupovať a vykonávať regresiu (SL, UL, SLL). Metóda RL dokonca umožňuje inteligentnému konateľovi trénovať v konkrétnom prostredí a využívať nadobudnutú skúsenosť k ďalšiemu postupu. Napriek úspechom v mnohých činnostiach, ktoré DL dosiahlo s využitím týchto metód, vyvstáva otázka či je v nich možné nájsť určité kognitívne aspekty podobné človeku a označiť ich za biologicky plauzibilné. Metóda RL rovnako ako človek implikuje koncept odmien a trestov, ktorý DL zabezpečuje ďalší postup v trénovanej úlohe. Na rozdiel od RL však ostatné metódy podobnými aspektami nedisponujú, čiže je potrebné nevyklúčať ani možnosť, že žiadne priame korelácie s ľudskými kognitívnymi schopnosťami neexistujú. Najmä z dôvodu, že DL a jeho metódy sú stále iba počítačové algoritmy, ktorých úspech v ľudských činnostiach automaticky neznamená i možnú podobnosť s ľudskými postupmi riešenia problémov.

Kľúčové slová: hlboké učenie, metódy hlbokého učenia, biologická plauzibilita, človek, učenie s posilňovaním

Abstract

There are fourth primary methods used in problem-solving within deep learning (DL). Supervised learning (SL), unsupervised learning (DL), their combination called semi-supervised learning (SSL) and reinforcement learning (RL). Based on the method chosen, DL can classify, arrange and make a regression (SL, UL, SLL) of the addressed task. The RL method enables intelligent administrators to use training in a specific environment and use acquired experiences in further processes. Despite many successes in different tasks that DL achieved with these methods, we have to ask if it is possible to see similarities between DL and human cognitive function or consider them biologically plausible. The RL method utilises the concept of rewards and punishments, which is familiar to humans, and this advances the next steps in a trained task. The other methods do not have the same aspects as RL, so we cannot disclose the possibility that there is no correlation between human cognitive functions and DL. The DL is primary a computer algorithm, and even though there are successes in activities ascribed to humans, we cannot automatically associate them with human problem-solving.

Keywords: deep learning, deep learning methods, biological plausibility, human, reinforcement learning

Kontaktné údaje

Mgr. Ondrej Hriadel

Katedra filozofie a aplikovanej filozofie, Filozofická fakulta

Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave

hriadel1@ucm.sk

Komparácia ako problém v komparatívnej filozofii

Comparison as a Problem in the Comparative Philosophy

Mgr. Katarína Dženisa Rajtíková

Abstrakt

Príspevok problematizuje komparáciu ako hlavnú metódu komparatívnej filozofie. Komparatívna filozofia porovnáva filozofie a filozofické tradície, ktoré sú od seba dostatočne kultúrne, geograficky či lingvisticky vzdialené. Hoci sa vo svete etabluje ako seriózna podoblasť profesionálnej filozofie, detailnejšia reflexia toho, akým spôsobom komparatívni filozofi vyberajú prvky porovnaní a vôbec reflexia toho, čo komparácia je, doposiaľ takmer úplne absentovala. Napriek tomu výber a použitie konkrétnej metódy determinuje výsledky akéhokoľvek komparatívneho skúmania. Preto pochopenie toho, čo komparácia je a z akých aspektov sa skladá, môže pomôcť aj pri interpretovaní výsledkov takýchto porovnaní. Ako vlastne interpretovať výsledky štúdií z komparatívnej filozofie? Už T. Nagel (1986) upozornil, že v rámci porovnávania neexistuje žiadna neutrálna poloha, z ktorej by porovnávanie bolo možné. Zároveň aj samotný výber príkladov v komparatívnych prácach nevyhnutne určuje, ktoré podobnosti a odlišnosti neskôr identifikujeme. Nehovoria potom výsledky komparatívnych štúdií viac ako o svojom predmete, teda o podobnostiach medzi jednotlivými kultúrne vzdialenými filozofickými tradíciami skôr o subjekte, ktorý porovnáva? Cieľom príspevku je predstaviť metódu komparácie podľa autorov A. Chakrabartiho a R. Webera. Sekundárnym cieľom je poukázať na výhody tejto koncepcie, ktorá napomáha k lepšiemu pochopeniu špecifik komparatívneho skúmania nielen v oblasti komparatívnej filozofie, ale aj v iných oblastiach, kde metóda komparácie zohráva dôležitú úlohu.

Kľúčové slová: komparatívna filozofia, komparácia, metodológia, konceptuálna analýza

Abstract

This contribution problematizes a comparison as the main method of comparative philosophy. Comparative philosophy compares philosophies and philosophical traditions that are sufficiently culturally, geographically or linguistically distant from each other. Nevertheless, comparative philosophy still self-establishes itself as a subfield of current professional philosophy, a more detailed reflection of how comparative philosophers choose elements of comparison and a reflection of what comparison is, was almost completely absent. Nonetheless, the choice and the use of a particular method determines the results of any comparative study. Therefore, the understanding of what comparison is and what aspects it consists of can also help interpret the results of such comparisons. How to actually interpret the results of studies from comparative philosophy? T. Nagel (1986) has already pointed out that there is no neutral position in the comparison from which a comparison would be possible. At the same time, the selection of examples in comparative works itself necessarily determines which similarities and differences will be later identified. Then, don't the results of comparative studies say more than about their subject, that is about the similarities between the various culturally distant philosophical traditions, rather about the one that compares? The contribution aims to present the method of comparison according to the authors A. Chakrabarti and R. Weber. The secondary aim is also to point out the advantages of this concept, which helps to a better understanding of the specifics of comparative research, not only in the field of comparative philosophy but also in other areas where the method of comparison plays an important role.

Keywords: comparative philosophy, comparison, methodology, conceptual analysis

Kontaktné údaje

Mgr. Katarína Dženisa Rajtíková

Katedra filozofie a dejín filozofie, Filozofická fakulta

Univerzita Komenského v Bratislave

rajtikova1@uniba.sk

Analýza argumentu ľudskej dôstojnosti v kontexte editovania ľudských génov

An analysis of the human dignity argument in the context of human gene editing

Mgr. Kristián Valachovič

Abstrakt

Filozofia spolu s bioetikou musia reflektovať problémy svojej doby. Vďaka pomerne novej technológii CRISPR-Cas9 má ľudstvo v rukách možnosť veľmi presného editovania ľudských génov, čo sa dá využiť ako s účelom terapie, tak aj s účelom vylepšovania. Vylepšenie na úrovni génov buniek zárodočnej línie sme dokonca mohli už vidieť na reálnom príklade z Číny z roku 2018 kedy He Jiankui geneticky upravil dvojičkám Lulu a Nana gén CCR5. Pri editovaní génov buniek zárodočnej línie - či už pre účely terapie alebo vylepšovania - sa častokrát v bioetickom diskurze argumentuje pojmom ľudskej dôstojnosti. Domnievame sa, že používanie pojmu ľudskej dôstojnosti ako akéhosi kritéria na posudzovanie (ne)etickosti editovania génov buniek zárodočnej línie môže byť problematické a teda aj nedostačujúce. Preto cieľom našej práce bude analýza používania samotného pojmu ľudskej dôstojnosti ako argumentu proti editovaniu ľudských génov, pričom sa budeme pokúšať sledovať, analyzovať a interpretovať súčasnú filozoficko-etickú diskusiu.

Kľúčové slová: ľudská dôstojnosť, editovanie génov, bioetika, transhumanizmus, genóm

Abstract

Philosophy, together with bioethics, must reflect the problems of its time. Thanks to the relatively new CRISPR-Cas9 technology, humanity has in its hands the possibility of very precise editing of human genes, which can be used for both therapeutic and enhancement purposes. We have even already seen germline gene enhancement in a real-life example from China in 2018, when He Jiankui genetically edited the CCR5 gene in the twins Lulu and Nana. When editing the genes of germline - whether for therapeutic or enhancement purposes - the notion of human dignity is often argued in bioethical discourse. We believe that using the notion of human dignity as a kind of criterion to judge the (un)ethicality of germline gene editing may be problematic and therefore insufficient. Therefore, the aim of our work will be to analyse the use of the notion of human dignity itself as an argument against human gene editing, while attempting to follow, analyse and interpret the current philosophical-ethical debate.

Keywords: human dignity, gene editing, bioethics, transhumanism, genome

Kontaktné údaje

Mgr. Kristián Valachovič

Katedra filozofie a aplikovanej filozofie, Filozofická fakulta

Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave

valachovic1@ucm.sk

Sekcia psychológie

Analýza osobnej pohody a rodinnej spokojnosti žiakov základných škôl počas pandémie COVID-19

Analysis of well-being and family satisfaction of primary school students during the COVID-19 pandemic

Mgr. Dominika Kochanová – Mgr. Lucia Gažovičová

Abstrakt

Príspevok sa zameriava na problematiku aktuálnej osobnej pohody a prežívanej rodinnej spokojnosti v kontexte pandémie COVID-19 a jeho cieľom je popísať aktuálnu situáciu u žiakov základných škôl, objaviť súvislosti medzi sledovanými premennými a zistiť prítomnosť rozdielu v prežívaní u žiakov v odlišných rodinných situáciách. Dáta boli zozbierané vo výskumnej vzorke 295 žiakov II. stupňa základných škôl, priemerného veku 13,04 (SD=1,44). Deskriptívne boli popísané premenné osobná pohoda, zisťovaná dotazníkom EPOCH – Measure adolescent well-being a rodinná spokojnosť u žiakov pred vypuknutím pandémie a počas pandémie COVID-19 zisťovaná vyňatou škálou dotazníka FACES IV – Family Adaptability and Cohesion Evaluation Scale. V rámci výsledkov boli zistené významné pozitívne vzťahy medzi osobnou pohodou žiakov a prežívanou rodinnou spokojnosťou. Taktiež boli zistené rozdiely v sledovaných premenných u skupín žiakov, ktorí žijú v úplnej rodine, iba s matkou alebo v striedavej starostlivosti oboch rodičov, pričom sa ukázalo, že žiaci žijúci v úplnej rodine majú najvyššiu úroveň osobnej pohody a rodinnej spokojnosti pred i počas pandémie.

Kľúčové slová: osobná pohoda, rodinná spokojnosť, žiaci základných škôl, pandémia, COVID-19

Abstract

The study focuses on the issue of well-being and family satisfaction of students in the context of the COVID-19 pandemic and aims to describe the current situation of primary school students, discover the relationships between the observed variables and find out the difference in survival of students in different family situations. Data were collected in a research sample of 295 students II. primary school, average age 13.04 (SD = 1.44). The variables personal well-being assessed by the EPOCH -Measure adolescent well-being questionnaire and family satisfaction before and during the COVID-19 pandemic were assessed using the FACES IV - Family Adaptability and Cohesion Evaluation Scale was analyzed by descriptive statistics. Within the results, significant positive correlations were found between the personal well-being of students and experienced family satisfaction. Differences in the observed variables were also found for groups of pupils living in the whole family, with only the mother or in the alternating care of both parents, and it turned out that pupils living in the whole family had the highest level of personal well-being and family satisfaction before and during the pandemic.

Keywords: well-being, family satisfaction, primary school students, pandemic, COVID-19

Kontaktné údaje:

Mgr. Dominika Kochanová

Katedra psychológie, Filozofická fakulta

Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave

kochanova3@ucm.sk

Mgr. Lucia Gažovičová

Katedra psychológie, Filozofická fakulta

Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave

gazovicova1@ucm.sk

Alkoholové správanie a depresia u dospeljej populácie pracujúcej z domu

Alcohol behavior and depression among adult population during homeoffice

Mgr. Dominika Minárová – Mgr. Patrícia Šomodiová

Abstrakt

Práca z domu sa počas posledných dvoch rokov v dôsledku pandémie stala čoraz využívanjšou a často aj nevyhnutnou. Táto skutočnosť so sebou prináša isté výhody, ale taktiež aj mnoho nevýhod, kam by sme mohli zaradiť napríklad stratu sociálnych kontaktov, náročnejšie oddelovanie pracovného a osobného života a zvýšené riziko rozvoja depresie. Výskyt depresie sa často spája aj so zvýšeným rizikom požívania návykových látok, kam zaraďujeme aj alkohol. Zámerom štúdie je explorácia a objasnenie vzťahu medzi depresiou a alkoholovým správaním u dospelých so zahrnutím faktoru pohlavia. Na zber údajov bola použitá dotazníková batéria, ktorá pozostávala z Dotazníka situačno-motivačných faktorov alkoholového správania a Beckovej škály depresie. Výskumnú vzorku tvorilo 220 dospelých, z toho 125 mužov a 95 žien. Účastníci výskumu boli vo veku od 18 do 56 rokov. Z výsledkov štúdie vyplýva, že viac ako polovica respondentov užíva alkohol častejšie ako raz za mesiac. Depresívne prežívanie sme zaznamenali u viac ako 30% respondentov.

Kľúčové slová: depresia, alkoholové správanie, situačno-motivačné faktory, dospelosť, práca z domu – homeoffice

Abstract

As a result of the pandemic, working from home has become more common and often necessary over the last two years. This has many disadvantages, such as the loss of social contacts, a more difficult separation of work and personal life and an increased risk of developing depression. The occurrence of depression is often associated with an increased risk of substance abuse, which includes alcohol. The aim of the study is to explore and clarify the relationship between depression and alcohol behavior among adults, including the gender factor. For the data collection was used a questionnaire battery consisting of the Questionnaire on Situational-Motivational Factors of Alcohol Behavior and the Beck depression inventory. The research sample consisted of 220 adults, 125 men and 95 women (18 to 56 years). The results of the study show that more than half of the respondents use alcohol more than once a month. We detected depressive experiencing in more than 30% of respondents.

Keywords: depression, alcohol behavior, situation-motivational factors, adulthood, homeoffice

Kontaktné údaje:

Mgr. Dominika Minárová

Katedra psychológie, Filozofická fakulta

Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave

minarova1@ucm.sk

Mgr. Patrícia Šomodiová

Katedra psychológie, Filozofická fakulta

Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave

somodiova1@ucm.sk

Sekcia rusistiky

F. M. Dostojevskij optikou Freudovej psychoanalýzy

Ф.М. Достоевский с психоаналитической точки зрения Фрейда

Mgr. Patrik Lekeš

Abstrakt

Ruský spisovateľ F. M. Dostojevskij je vrcholným predstaviteľom ruského realizmu a majster psychologického románu. Vo svojej tvorbe sa dostáva až na „dno ľudskej duše“. Svoj posledný román *Bratia Karamazovovci* písal posledných 5 rokov svojho života a dopísal ho v roku 1880. Román predstavuje syntézu tvorby autora ako spisovateľa i človeka. Psychiater Sigmund Freud je zakladateľom psychoanalýzy a autorom prevratných zistení v oblasti psychoterapie. V roku 1928 práve rakúsky lekár Sigmund Freud napísal predslov k románu *Bratia Karamazovovci* pod názvom *Dostojevskij a otcovražda*, a ponúkol tak psychiatrický pohľad na literárnu tvorbu a život autora. Freud u Dostojevského rozlišuje štyri podoby osobnosti autora – neurotika, moralistu, hriešnika a umelca. Freud naznačuje niektoré aspekty „Dostojevského ako človeka“, ktoré sa neskôr pretavili do podoby „Dostojevského ako umelca“. V rámci nášho výskumu využívame historiografickú metódu pre objasnenie jednotlivých aspektov Freudovho vnímania autora a jeho života. V štúdiu interpretujeme jeho pohľad na osobnosť F. M. Dostojevského a následne konfrontujeme Freudove postrehy a analýzy s historicko-biografickými poznatkami o Dostojevskom.

Kľúčové slová: literatúra, psychológia, Freud, Dostojevskij, otcovražda

Аннотация

Русский писатель Ф.М. Достоевский является выдающимся представителем русского реализма и мастером психологического романа. В своем творчестве Достоевский проникает на «дно человеческой души». Его закатный роман «Братья Карамазовы», представляет особый синтез творчества автора как писателя и человека (публикован в 1880 г.). Психиатр Зигмунд Фрейд является основоположником психоанализа и автором эпохальных научных открытий в сфере психотерапии. В 1928 году этот австрийский врач Зигмунд Фрейд написал предисловие к роману «Братья Карамазовы» под названием «Достоевский и отцеубийство». Благодаря данному эссе предложил собственный психиатрический взгляд на творчество и жизнь автора. Фрейд выделяет четыре лика личности Достоевского – невротик, моралист, грешник и писатель. Фрейд дает характеристику Достоевскому-человеку на основе им написанных литературных произведений и также обращает внимание на героев Достоевского-писателя. В процессе исследования используются историографический и биографический методы с целью сопоставления конкретных фактов жизни писателя с толкованиями Фрейда. В заключение приводится сравнение анализа и заметок Фрейда с историко-биографическими фактами о Достоевском.

Ключевые слова: Литература, психология, Фрейд, Достоевский, отцеубийство

Kontaktné údaje

Mgr. Patrik Lekeš

Katedra rusistiky, Filozofická fakulta

Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre

patrik.lekes@ukf.sk

Používanie lingvokulturém s odkazom na kinematografiu v novinových titulkoch ruských, slovenských a českých internetových periodík

Использование лингвокультурам с аллюзией на кинематограф в заголовках российской, словацкой и чешской интернет-периодики

Mgr. Tamara Mujkošová

Abstrakt

Masmédiá sú disponované pôsobiť na postoje, ideový a hodnotový svet spoločnosti, čo sa následne odzrkadľuje v ich vplyve na kultúru danej society. Dorozumievacím prostriedkom medzi masmédiom a adresátom je jazyk, a práve preto sú výber a forma použitia jazykových prostriedkov nesmierne dôležité, ak ide o získanie a udržanie si recipienta. V tomto ohľade zohrávajú najzásadnejšiu úlohu novinové titulky. Ich tvorba si vyžaduje dávku novinárskej invencie, pričom je často využívaná interakcia jazyka a kultúry. Aj preto novinové titulky predstavujú pozoruhodnú bázu na výskum v lingvokulturologickej sfére. Táto štúdia poukazuje na rôznorodosť používania lingvokulturém s odkazom na kinematografiu v titulkoch ruských, slovenských a českých internetových periodík. Na príkladoch demonštruje rôzne formy aplikácie týchto lingvokulturém, pričom sa sústreďuje na ich význam pri posilňovaní hlavných funkcií novinových titulkov. Excerpcia materiálu v paralelnom časovom období z denníkov КОММЕРЦАНТЬ, PLUS 1 DEŇ a LIDOVÉ NOVINY, a týždenníkov АРГУМЕНТЫ И ФАКТЫ, TREND a RESPEKT poskytuje možnosť na komparáciu výsledkov v rámci troch lingvokultúr.

Kľúčové slová: Masmédiá, internetové periodiká, novinový titulok, lingvokulturoológia, lingvokulturéma s odkazom na film, lingvokultúra

Аннотация

Средства массовой информации обладают способностью воздействовать на установки, мировоззренческий и ценностный мир общества, что в последствии отражается в их влиянии на культуру данного социума. Средством коммуникации между СМИ и адресатом является язык, и именно поэтому выбор и форма использования языковых средств чрезвычайно важны, когда речь идёт о приобретении и удержании реципиента. В этом отношении играют ключевую роль газетные заголовки. Их образование требует некоторой журналистской инвенции, причём часто используется интеракция языка и культуры. И поэтому газетные заголовки представляют собой замечательную базу для исследования в лингвокультурологической сфере. Данная статья указывает на разнообразие в использовании лингвокультурем с аллюзией на кинематограф в заголовках российской, словацкой и чешской Интернет-периодики. На примерах демонстрирует различные формы применения этих лингвокультурем, акцентируя внимание на их значении в усилении основных функций газетных заголовков. Эксерпция материала в параллельный период времени из ежедневников KOMMERCANTЪ, PLUS 1 DEŇ a LIDOVÉ NOVINY, а также еженедельников АРГУМЕНТЫ И ФАКТЫ, TREND а RESPEKT предоставляет возможность для компарации результатов в рамках трёх лингвокультур.

Ключевые слова: СМИ, Интернет-периодика, газетный заголовок, лингвокультурология, лингвокультурема с аллюзией на фильм, лингвокультура

Kontaktné údaje

Mgr. Tamara Mujkošová

Katedra rusistiky, Filozofická fakulta

Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave

mujkosova1@ucm.sk

Interdisciplinárna doktorandská konferencia LOQUERE IV.

29. apríla 2022

Filozofická fakulta

Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave

Trnava

Zborník abstraktov

Vydala Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave, 2022

Náklad: 50 ks

Počet strán: 37 strán